

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Лоханова Н.О.

“ ” _____ 2017 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Облік і аудит»

за темою:

Облік і аудит дебіторської заборгованості (на прикладі ТОВ «Елпромпроект»)

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
група 41

Ряба Ірина Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Кубік Валентина Дмитрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	6
1.1. Поняття дебіторської заборгованості та її економічна сутність	6
1.2. Класифікація дебіторської заборгованості.....	9
1.3. Проблемні питання та невирішені аспекти обліку та контролю дебіторської заборгованості.....	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ У ТОВ «ЕЛПРОМПРОЕКТ»	23
2.1. Загальна економічна характеристика ТОВ «ЕЛПРОМПРОЕКТ».....	23
2.2. Первинна документація при здійсненні операцій з дебіторської заборгованості у ТОВ «ЕЛПРОМПРОЕКТ».....	26
2.3. Особливості ведення обліку дебіторської заборгованості.....	29
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І АУДИТ СТАНУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ТЕОРІЯ ТА ДІЮЧА ПРАКТИКА	34
3.1. Аналіз стану дебіторської заборгованості.....	34
3.2. Аудит дебіторської заборгованості на підприємстві «Елпромпроект». Методологічні аспекти та практика проведення....	44
3.3. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах	50
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Стан розрахунків з дебіторами один з найважливіших показників, який характеризує фінансовий стан підприємства. Взагалі питання дебіторської заборгованості є дуже важливими і актуальним для функціонування будь-якого підприємства, особливо в сучасних українських умовах ведення бізнесу. Дебіторська заборгованість впливає на економічну діяльність будь-якого підприємства особливим чином: дебіторська заборгованість, яка протягом тривалого часу не повертається (отже, щодо неї на підприємстві виникає сумнів, стосовно її повернення) перш за все погіршує фінансовий стан підприємства, тобто відбувається погіршення платоспроможності підприємства, внаслідок недоотримання (недостачі) грошових коштів. Крім усього зазначеного відбувається погіршення оборотності грошових коштів (швидкості обертання коштів). Внаслідок дії цих факторів може збільшуватися кредиторська заборгованість підприємства перед своїми постачальниками (внаслідок недостатньої суми коштів). Погіршення платоспроможності підприємства ставить загрозу, щодо банкрутства підприємства, чи у кращому разі, погіршення результатів діяльності (гальмування чи припинення розвитку). Тому питання обліку дебіторської заборгованості є дуже актуальним у наш час.

Дослідження теоретичних положень та організації обліку дебіторської заборгованості дозволяють визначити коло проблем, що гальмують процес управління фінансово-господарською діяльністю та знижують ефективність відображення в обліку дебіторської заборгованості. Вагомий внесок у розвиток теорії та практики контролю за дебіторською заборгованістю зробили такі вітчизняні і зарубіжні вчені: О. Біла, О. І. Бланк, Є. Брігхем, А. Золотарьов, В. Ковальов, М. Козоріз, Р.Сорока, Є. Стоянова, М. Туган-Барановський та ін. Методологічними питаннями контролю та ревізії були присвячені роботи наступних вчених: Бардаша С. В., Белова Н. Г., Бутинця Ф. Ф., Жили В. Г., Нападовської Л. В., Петренка Н. І.

Мета і завдання дослідження. Метою написання випускної роботи є дослідження теоретичних і практичних питань обліку дебіторської заборгованості,

аналіз стану дебіторської заборгованості з метою ефективності управління та розкриття особливостей аудиту дебіторської заборгованості, методичне обґрунтування доцільності застосування вдосконаленого механізму обліку дебіторської заборгованості на підприємстві.

Завдання дослідження:

- дослідити контроль і облік дебіторської заборгованості на конкретному підприємстві,
- розглянути вітчизняний та зарубіжний досвід,
- узагальнити результати досліджень, визначити шляхи подальшого розвитку системи обліку та контролю,
- з'ясувати основні причини, охарактеризувати галузеві особливості обліку, проаналізувати чинники, що впливають, оцінити наявний стан.

Також, значне місце в роботі буде посідати вивчення механізмів управління розрахунковими операціями з дебіторами. Адже ж, саме від ефективності управління розрахунками на підприємстві в більшості і залежить його фінансовий стан.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є дебіторська заборгованість підприємства, її облік та контроль.

Предметом дослідження є сутність, класифікація та облік дебіторської заборгованості і резерву сумнівних боргів.

Методи дослідження. У випускній роботі основними методами дослідження є:

1. Спостереження. Наукове дослідження процесу організації обліку виникнення, сплати або списання дебіторської заборгованості, документальне оформлення всіх операцій стосовно дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

2. Опис. В роботі описані всі вимоги та стандарти, яким повинен відповідати облік дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів.

3. Аналіз. Виявлення тенденцій протікання різних видів діяльності підприємства, аналіз особливого впливу дебіторської заборгованості на

підприємство, а також аналіз наслідків, що впливають з порушення нормального обороту коштів на підприємстві. Виявлення закономірностей, що виникають та постають у процесі визнання заборгованості сумнівною або безнадійною.

4. Узагальнення. Узагальнення всіх економічних показників ефективної діяльності підприємства.

5. Систематизація даних по підприємству.

Інформаційною базою написання випускної роботи є законодавчі та нормативні документи України, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку дебіторської заборгованості, спеціалізовані періодичні видання, первинні документи, облікові реєстри та форми звітності досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

Дебіторська заборгованість значно впливає на фінансовий стан підприємства, тому питання організації обліку, контролю та аудиту дебіторської заборгованості є надзвичайно актуальним.

Об'єктом дослідження за обраною темою випускної роботи було обрано ТОВ «Елпромпроект».

На підставі проведеного дослідження теоретико-методичних питань, критичної оцінки діючої практики обліку, аудиту та контролю на ТОВ «Елпромпроект» було встановлено, що дебіторська заборгованість – це сума зобов'язань контрагентів перед підприємством, виражена в грошовій формі. Але також дебіторська заборгованість це ще й певний вид розрахунків, своєрідний вид кредитування. Дане дослідження дозволяє стверджувати, що виникнення дебіторської заборгованості в певних межах є нормальною ознакою, але не в тих випадках, коли відбувається її неконтрольоване зростання і систематичне несвоєчасне погашення. А класифікація дебіторської заборгованості має важливе значення для правильної організації обліку та достовірного аналізу.

Основна сфера діяльності компанії - будівництво промислових об'єктів і споруд в якості Генерального підрядника, в т.ч. забезпечення енергопостачання технологічних процесів промислових і транспортних підприємств з використанням сучасних світових енергозберігаючих технологій.

Аналіз фінансового стану підприємства показав, що підприємство знаходиться в кризовому становищі (0.0.0.). І хоча в звітному році підприємству вдалося знизити суми позикового капіталу та кредиторських зобов'язань, виручка від реалізації продукції значно зменшилась. Сума дебіторської заборгованості в звітному році, в порівнянні з базисним, значно знизилась, а саме з 44320 тис. грн. в 2015 році до 9513 тис. грн. в 2016 році.

Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості показав, що і в 2015 році, і в 2016 дебіторська заборгованість була менша, ніж кредиторська. Відповідно в 2015 році коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської

заборгованості складав 0,58, а в 2016- 0,36. Такі показники говорять про те, що залучило значні позикові кошти і на даний момент неефективно використовує їх в своїй поточній діяльності. В даній ситуації підприємству необхідно негайно приймати оптимізаційні міри. Для налагодження ситуації рекомендується переглянути джерела фінансування на користь власних коштів або намагатися підвищувати віддачу ресурсів, нарощуючи обсяги своєї діяльності.

Важливе значення в управлінні дебіторською заборгованістю мають планування, організація, та контроль роботи з дебіторами. Правильно проведений облік та аналіз зменшує величину дебіторської заборгованості в підприємствах.

Сьогодні практичний досвід управління підприємствами показує, що доцільно здійснювати як кількісний так і якісний аналіз показників щодо оцінки поточного стану дебіторської заборгованості. Це забезпечує ефективність відповідних процесів господарювання. Тому підприємству рекомендується проводити комплексний аналіз дебіторської заборгованості в підприємствах. Комплексний аналіз охоплює п'ять етапів аналізу, функціонально пов'язаних між собою:

1) Визначення об'єкта аналізу, мети та основних завдань аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві;

2) Збирання та опрацювання джерел інформації для аналізу дебіторської заборгованості;

3) Аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві:

а) аналіз динаміки, складу і структури;

б) аналіз якісного стану дебіторської заборгованості;

в) аналіз простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості

4) Оцінка результатів аналізу дебіторської заборгованості та формулювання аналітичних висновків;

5) Прийняття управлінських рішень, які будуть сприяти підвищення ефективності господарської діяльності підприємства і зниженню ризику неповернення боргів [45, с.430].

У підприємства є широке коло дебіторів, співпраця з якими здійснюється на основі договорів. Основним первинним документом, що використовується для

обліку дебіторської заборгованості – є накладна з усіма необхідними реквізитами: одиниці виміру, найменування продукції, її ціна, кількість та сума. Відпуск готової продукції зі складу оформляється товарно-транспортною накладною, яка також оформляється згідно вимог чинного законодавства.

Розглянувши стан організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку на підприємстві робимо висновок, що він відповідає вимогам чинного законодавства. Облік ведеться з застосуванням типових форм первинних документів з одночасним складанням відповідних бухгалтерських проведення.

Але існують певні недоліки стосовно обліку. Так, підприємство не нараховує резерв сумнівних боргів. Але сучасний фінансовий стан характеризується погіршенням платіжної дисципліни. Тобто суми неплатежів зростають, а впевненість у погашенні заборгованості зменшується і відповідно до діючих бухгалтерських норм необхідно відображати цей факт у фінансовій звітності шляхом створення резерву сумнівних боргів. Є декілька методів для визначення резерву сумнівних боргів, які підприємство обирає самостійно і фіксує в наказі про облікову політику. Залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату [54].

Також підприємству рекомендується створити спеціальну службу внутрішнього аудиту або посаду аудитора і організувати систематичне проведення внутрішнього аудиту. Це дасть змогу підвищити достовірність обліку дебіторської заборгованості, допоможе робітникам підприємства ефективно виконувати свої обов'язки. А в рамках проведення внутрішнього аудиту рекомендується проводити звірку розрахунків з дебіторами. Документальне оформлення звірки підприємство може розробити самостійно, але з дотриманням всіх основних вимог, які висуваються до первинних документів.

Отже, на нашу думку, введення в дію всіх запропонованих вдосконалень покращить організацію обліку дебіторської заборгованості та сприятиме ефективному функціонуванню підприємства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> – Назва з екрану.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (зі змінами і доповненнями) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 N 3126-XII: зі змінами і доповненнями від від 26.11.2015 р. № N 835-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>. – Назва з екрану
4. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 03.09.2015 р. № 675-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з екрану
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_029. – Назва з екрану.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_015. – Назва з екрану.
7. Національне положення) стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Наказ МФУ № 73 від 07.02.2013 р.(зі змінами від 27.06.2013 р. № 627). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>– Назва з екрану.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 Дебіторська заборгованість, Наказ МФУ №237 від 08.10.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. – Назва з екрану.
9. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, Наказ МФУ № 59 від 13.03.1998 р. (зі змінами від 17.03.2011 № 362) [Електронний

ресурс]. - Режим доступу: <http://kadrovyk.com.ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-instrukts-pro-sluzhbovi-vidryadzhennya-v-mezhakh-ukraini-ta-za-kordon>. – Назва з екрану.

10. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, і порядку складання вказаного Звіту, Наказ МФУ № 841 від 28.09.2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15>.- Назва з екрану.

11. Щодо обліку операцій зі списання безнадійної дебіторської заборгованості: лист ДПАУ від 19.09.2013 № 11534/6/99-99-19-04-02-15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtkk.com.ua/show/2cid010559.html>. – Назва з екрану.

12. Береза С. Л. Класифікація дебіторської заборгованості: нові підходи / Береза С. Л. // Вісник ЖІТІ. 2007. – № 14. – С. 89-92

13. Береза С. Л. Класифікація дебіторської заборгованості для цілей бухгалтерського обліку /Береза С.Л.// Вісник ЖДТУ. – 2004. – №3(29). – С. 21-26.

14. Белокоз О. Відмінності між вітчизняними та міжнародними підходами до оцінки дебіторської заборгованості торговельних підприємств / О. Белокоз // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3. – С. 197-201.

15. Бондаренко О. С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці господарювання / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 18. – С. 36-39.

16. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Ф.Ф. Бутинець, О. П. Войналович, І. Л. Томашевська // [4-те вид.]. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 528 с.

17. Бутинець Ф. Ф. Аудит і ревізія підприємницької діяльності / Ф.Ф.Бутинець, Б.Ф.Усач, Н.Г.Виговська, М.М.Шигун. – «Рута», 2001. – 411 с.

18. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Малюга Н. М., Чижевська Л. В. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” вищих закладів. За ред. проф. Ф. Ф. Бутиця; 3-е вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП „Рута”, 2008. – 480 с.

19. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник / Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – 7-е вид., доп. і перероб.- Ж.: Рута, 2006. – 832с.
20. Висоцький С. Дебіторська заборгованість [Електронний ресурс] / С. Висоцький. - Режим доступу: <http://profmeter.com.ua/Encyclopedia/detail.php?ID=955>.
21. Гангал Л.С. Основні проблеми та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості / Л. С. Гангал // [Електронний ресурс]. – Режим доступу rusnauka.com/18_EN_2009/Economics/48184.doc.htm.
22. Герман Я. Ю. Облік дебіторської заборгованості: вітчизняний і зарубіжний досвід / Я. Ю. Герман. – Донецьк: ДонНУЕТ. – 2013. – С. 21-26.
23. Дорош Н. І. Аудит. Методологія і організація / Н. І. Дорош. – Київ: Знання, 2001. – 325 с.
24. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово-економічної кризи / Т. С. Єдинак // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 3. – С. 54-57.
25. Єфімов О. Заборгованість: звичайна – сумнівна – безнадійна. // Бухгалтерія. – 2010. – № 17. – С. 30-37.
26. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. Навч. посіб. /І. В. Жолнер – К.: Центр учбової літератури, 2012 – 368 с.
27. Іванілов О. С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства/ О. С. Іванілов , В. В. Смачило, Є. В. Дубровська // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №1. – С. 156-163
28. Кадуріна Л. О. Основи аудиту / Л. О.Кадуріна. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. – 184 с.
29. Карчова Н. В. Аналіз дебіторської заборгованості як інструмент підвищення ефективності аудиту / Н. В. Карчова // Управління розвитком. – 2011. – №2. – С. 112 - 118.
30. Кононенко О., Маханько О. Аналіз фінансової звітності. - 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2006 р. – С. 87 - 93

31. Конторщикова О. В. Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві // Вісник законодавства України. – 2002. – №27. – С. 36-37 .

32. Кубік В. Д. Облікова політика підприємства та її роль в організації обліку / В. Д. Кубік // Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торгівельно-економічного інституту. Серія: Економічні науки. – Хмельницький: ХКТЕІ, 2015. – № 9. – С. 201-204. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3619>

33. Кузнецова С. А. Проблеми класифікації дебіторської заборгованості в Україні / С. А. Кузнецова // Вісник ЖІТІ. – 2007. – № 15. – С. 144-149.

34. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту / Л. П.Кулаковська, Ю. В.Піча. – К.: «Каравела», 2004. – 567 с.

35. Левицька С. О. Науково-практичні основи аудиту і контролю: вітчизняна та міжнародна практика формування, перспективи розвитку / С. О. Левицька, І. О. Левицька // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2009. – Випуск 3 (47). – Секція: Економіка. Частина І. – С. 393-398.

36. Лищенко О. Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О. Г. Лищенко, Г. М. Бескоста // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 20-24.

37. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 311 с.

38. Матицина Н. Дебіторська заборгованість: нові облікові підходи /Н. Матицина // Економіст 2007. – №11. – С. 50-52.

39. Матицина Н. Фінансова політика підприємства як інструмент управління дебіторською заборгованістю. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – №7. – С.25-28.

40. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку. / Г. О. Москалюк // Ефективна економіка – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1555>

41. Павловська Ю. В., Молодик А. А. Проблеми обліку кредиторської і дебіторської заборгованості на малих підприємствах України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua?p=64781>.

42. Петрик О. А., Фенченко М. Т. Аудит у зарубіжних країнах: Навч.-метод. Посібник для самостійного вивчення дисципліни / За заг. Редакцією О.А. Петрик – К.: КНЕУ, 2002. – 168 с.

43. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція про його застосування станом на 22.12.2014 р.: практик. посіб. / упорядник К. В. Безверхий. - Київ : ЦУЛ, 2015. – 150 с.

44. Показники та шляхи ефективного використання оборотних коштів та прискорення їхнього обороту [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15931106/ekonomika/pokazniki_shlyahi_efektivnogo_vikoristannya_a_oborotnih_koshtiv_priskorennya_yihnego_oborotu.

45. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник. – 3-тє вид. перероб. і доп. – Київ: «Знання», 2008. – 630 с.

46. Сапаріна О. Ф. Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості / О. Ф. Сапаріна, О. Є. Кірілкіна // Глобальні та національні проблеми економіки / Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Випуск 3, 2015. – С. 865-868.

47. Скорба О. А. Регулювання обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці / О. А. Скорба // Економіст. – 2009. – №11. – С. 50-56.

48. Смирнова О. М. Проблема управління дебіторською заборгованістю на підприємствах України // Збірник наукових студентських робіт. ОДЕУ ОЕФ. 2011. – № 3. – 388 с.

49. Стригуль Л. С., Ковальов А. Г. Сучасний стан та проблеми автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах України - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://archive.kpi.kharkov.ua/View/19801/>

50. Сурніна К. С. Автоматизація розрахунків з дебіторами і кредиторами // Вісник ЖІТІ. – 2010. – №16. – С. 126-129.

51. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами - Жолнер І. В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 520 с.

52. Фінансовий облік: [підручник] / за заг. ред. Л. В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 700 с.

53. Формування і відображення резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] // ЛІГА:ЗАКОН. – 2009. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DG090615.html.

54. Шатохіна О. Особливості обліку дебіторської заборгованості, сумнівних боргів [Електронний ресурс] / О. Шатохіна. – 2013. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5654?issue=129>.